LAUSUNTO

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (39/2017 vp)

Vates-säätiö sr on vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä edistävä edunvalvonta- ja asiantuntijaorganisaatio. Hallituksen esityksen osalta Vates-säätiön näkökulma on erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden *työllistyminen*.

Vates-säätiö painottaa lausunnossaan YK:n vammaissopimuksen 24 artiklan ja 27 artiklan toteutumisen tärkeyttä lakiuudistuksessa. Yleissopimus edellyttää kaikilla tasoilla vammaiset opiskelijat osallistavaa ja yhdenvertaista koulutusjärjestelmää. Yhdenvertainen ja syrjimätön koulutus antavat mahdollisuudet yleissopimuksen tavoitteeseen työllistymisestä.

Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat tarvitsevat opinnoissa ja työllistymisessä tukea esimerkiksi oppimiseen ja sosiaalisiin toimiin, psyykkisten tai/ja fyysisten sairauksien takia. Useimmiten opiskelun pääpaino on tekemisessä, ei teoriassa.

Lausunnossaan *luonnoksesta* Hallituksen esitykseksi laiksi ammatillisesta koulutuksesta (12/2016) Vates-säätiön kokoamaan lausuntoon antoivat näkemyksensä myös seitsemän taustayhteisöä. Lausunnossa korostimme erityisesti

1) koulutuksen järjestäjien yhteistyön tiivistämistä,
2) lähiopetuksen säilyttämistä turvallisena opiskelumuotona,
3) koulutussopimuksen aiheuttamien merkittävien lisäkustannusten korvaamista työnantajapuolelle,
4) työpajoja oppimisympäristönä ja väylänä työmarkkinoille sekä
5) osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjattavat erityiset sisällöt kuten
    a. työpaikan mukauttamisen tarve sekä
    b. koulutussopimuksen maksimiaika.

Vates-säätiö sr nostaa lausunnossaan esille seuraavat lakiesityksen kohdat, koskien erityistä yksilöllistä tukea ja ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden työelämävalmiuksien tukemista opiskelussa

Hallituksen lakiesityksen 30 § mahdollistaa koulutuksen järjestäjien yhteistyön tiivistämisen sekä koulutuksen hankkimisen myös muilta, laissa esitetyiltä tahoilta. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten valintojen mahdollistamista sekä osaamisen hankkimisen tukitoimien järjestämistä sieltä, missä ne ovat parhaiten järjestettävissä.

Lakiesityksen 25 §:ssä säädetään toiminta-alueen määrittämisestä. On erittäin tärkeää muistaa, että monelle erityistä tukea tarvitsevalle nuorelle yhteys tuttuun lähipiiriin on sekä ammatillista opiskelua tukevaa että turvallisuuden tunnetta lisäävää. Vaikka tulevaisuuden koulutus on vähemmän sidoksissa järjestäjän oppilaitosten ja toimipisteiden fyysiseen sijaintiin, tulee koulutustarjonnassa ottaa huomioon myös lähiopetuksen merkitys.

Vates-säätiö on erityisen tyytyväinen siihen, että lain 73 §:ssä on säädetty, että koulutuksen järjestäjä ja koulutussopimustyöpaikan edustaja voivat sopia, että lain 65 §:ssä tarkoitettuun vaativaan erityiseen tukeen oikeutetun opiskelijan osalta koulutussopimustyöpaikan tarjoajalle maksetaan koulutuskorvausta.

Lakiesityksessä oppimisen johtolangaksi on nostettu työn tekeminen. Esityksen 30 §:ssä mahdollistetaan koulutuksen järjestäjälle sellaisten tukitoimien hankkiminen, joilla vahvistetaan opiskelijan yksilöllisiä valmiuksia ja valintoja. Tämä lisää opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä tutustumaan aitoihin työpaikkoihin ja tekemällä oppimiseen. On tärkeää, että lainsäädännössä pidetään kiinni vammaisilla opiskelijoilla olevasta oikeudesta saada opetusta yleisessä koulutusjärjestelmässä yhdenvertaisesti muiden kanssa ja saada siihen tarvittava yksilöllinen tuki.

Hallituksen puoliväliriihessä julkaistiin 19 kohdan ohjelma nuorten syrjäytymisen vähentämiseksi. Ohjelma sisältää työpajatoiminnan opinnollistamisen edistämisen, jonka mukaisesti työpajatoimijat ja koulutuksen järjestäjät kehittävät yhteistyössä työpajatoimintaa siten, että työpajoja voidaan hyödyntää aiempaa monipuolisemmin osaamisen hankkimista tukevana oppimisympäristönä ja tukipalveluna. Puoliväliriihen linjaus on merkittävä ja tukee lakiesityksen henkeä työssä oppimisesta.

Vates-säätiö korostaa lausunnossaan, että erityisen tuen saaminen ammatillisessa koulutuksessa on edellytys koulutuksellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Erityisen tuen tarpeet vaihtelevat ja jokaiselle opiskelun ja työelämään siirtymisen tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti ja hyvin suunnitellen. Joustavien opintopolkujen rakentaminen erityistä yksilöllistä tukea tarvitseville opiskelijoille auttaa ammatillisen tutkinnon suorittamisessa ja edelleen työelämäpolun alkuun.

Helsinki 19. päivänä toukokuuta 2017

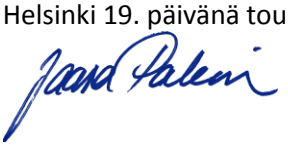

Jaana Pakarinen
johtaja
Vates-säätiö